

A Trump-kormányzat Oroszország-politikája

The Trump Government's Russia Policy

VARGA GERGELY

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Ackermann Sándor és Nagy Sándor Gyula

Szöveggondozás és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

Fax: + 36 1 279-5701

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

© Varga Gergely, 2018

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2018

ISSN 2416-0148

Összefoglalás: Donald Trump elnök Oroszország-politikáját kezdettől fogva egyfajta kettősség övezte. A jelen elemzés központi tézise az, hogy az adminisztrációtól érkező eltérő üzenetek ellenére az amerikai–orosz kapcsolatokban a konfrontáció marad a domináns tényező. Miközben Trump a hivatalba lépése óta a nyilatkozataiban a kétoldalú kapcsolatok javításának a szükségességét hangoztatja, az elnök és kormányzatának külpolitikai világképe, a két ország belpolitikai környezete és a hosszú távú geopolitikai érdekelletétek egyaránt a vetélkedés és a nézeteltérések fennmaradását vetítik előre. Mindez nem zárja ki, hogy egyes részterületeken előrelépés történjen a kétoldalú viszonyban, ugyanakkor a kapcsolatok egészét tekintve kevésbé lehet számítani javulásra.

Abstract: *There has been a certain form of ambivalence with regards to President Trump's Russia policy since the beginning of his presidency. The main thesis of this paper is that despite the mixed messages of the Presidency, the relationship will be dominated by confrontation. While the President has publically often emphasized the need and the willingness to improve bilateral relations, the administration's world view, conflicting of long-term geopolitical interests, and the domestic political environment in both countries predict a prolonging conflict. It does not exclude the improvement of relations on certain specific areas, but a major improvement in the overall relationship is unlikely.*

BEVEZETŐ

Donald Trump elnökségének egyik neuralgikus pontja az Oroszországhoz fűződő amerikai viszony. A hagyományos republikánus vezetés és az amerikai külpolitikai elit által az utóbbi években követett irányvonalról eltérően Trump már a választási kampányában is azt hangoztatta, hogy jó dolognak tartaná Washington és Moszkva közeledését. Az amerikai–orosz kapcsolatok Barack Obama elnökségének kezdeti évei után, 2010–2011 tájékán ismét elhidegültek, a 2014. évi orosz–ukrán háború nyomán pedig egy minőségileg élesebb konfrontatív szakaszba léptek.

A Trump elképzeléseit alátámasztó nyilatkozatok azonban azonnal különleges megvilágításba kerültek, mihelyest az első hírek megjelentek a Trump-stáb és Oroszország közötti esetleges együttműködésről és az elnökválasztási kampány során tett orosz beavatkozási kísérletekről, amelyek azóta is az amerikai belpolitika egyik legfontosabb napirendi pontját alkotják. Tekintettel a tengerentúli politikai elit orosz-ellenes hangulatára és Robert Mueller különleges ügyésznek az orosz beavatkozás felderítésére hivatott vizsgálatára, a Trump-kormányzatnak meglehetősen szűk belpolitikai mozgásteret maradt az amerikai–orosz kapcsolatok javítására.

A STRATÉGIAI ÉRDEKELLENTÉTEK ÁLLANDÓSÁGA

Mielőtt az amerikai–oroszc kapcsolatok elmúlt két évének a fejleményeit áttekintenénk, érdemes távlati perspektívából megvizsgálni, hogy a Trump-kormányzat külpolitikai világképe a két ország viszonyában milyen jellegű változásokat von maga után. Kiindulópontként érdemes leszögezni, hogy Donald Trump Vlagyimir Putyin iránt mutatott szimpátiája alapvetően az orosz elnök kormányzati teljesítményéből, vezetői képességeiből és antiliberalizmusából fakadt, nem pedig a nemzetközi politikai lépéseiből. Azaz egyfajta ideológiai rokonszenven alapul, s nem az Amerikai Egyesült Államok és az Oroszországi Föderáció közötti vélt érdekazonosságon, noha egyes nemzetközi kérdésekben – különösen az iszlamista terrorizmus elleni küzdelemben – a Trump által hangoztatottnak megfelelően az érdekközösség is fennáll. Az amerikai elnöknek a reálpolitikához közel álló, tranzakcionista külpolitikája azonban több alapvető stratégiai kérdésben Washington és Moszkva érdekütközését vetíti előre.

A jelenlegi amerikai kormányzat szerint a nemzetközi kapcsolatokat meghatározó tényezőt az egymással versengő, érdekütközésben álló nagyhatalmak és az általuk gerjesztett nemzetközi konfliktusok jelentik. A 2017 decemberében elfogadott új amerikai [Nemzeti biztonsági stratégia](#) (NBS) néven is nevezi Oroszországot és Kínát mint az USA legjelentősebb ellenfeleit. (Megjegyzendő, hogy a 2015. évi [oroszc Nemzeti biztonsági stratégia](#) hasonlóképpen ellenfélként tekint az Egyesült Államokra.) Az NBS az általa revizionista hatalomként definiált két országot tekinti Amerikára nézve a legnagyobb fenyegetésnek, és ennek tükrében a velük szemben meglévő amerikai katonai fölény megőrzését elsődleges prioritásként tűzi ki célul.

E nagyhatalmi vetélkedés a politikai, gazdasági és katonai dimenziót egyaránt áthatja. Oroszország vonatkozásában a katonai képességei és az elhanyagolható amerikai–oroszc kereskedelmi volumen miatt alapvetően értelemszerűen a katonai témák kerülnek előtérbe. Trump elnök nagy hangsúlyt helyez az USA haderejének és katonai előnyének a megerősítésére, amit a [növekvő védelmi kiadások](#) is tükröznek.

Noha az USA védelmi erőfeszítéseinek a fókusza ma már elsősorban Kína, Oroszország katonai képességei is jelentős figyelmet kapnak az amerikai stratégiaalkotásban, de az amerikai haderő fejlesztésének általában véve is negatív következményei vannak Oroszországra nézve. E vonatkozásban kiemelendő az amerikai nukleáris fegyvereket érintő [modernizációs program](#), azon belül pedig különösen az új, kisebb eszközök kifejlesztése. A stratégiai fegyverek terén felmerülő kérdések egyik legjelentősebbike a START-szerződés esetleges megújítása vagy elvetése lesz. A 2010-ben, Obama elnökségének idején tető alá hozott [START III megállapodás](#) 2021-ben jár le, a két kormányzatnak tehát hamarosan döntenie kell arról, hogy meg kívánják-e hosszabbítani az egyezményt. Trump elnök még nem tette világossá az álláspontját, s egyelőre ellentmondásos az amerikai kormányzatnak a kérdéshez való hozzáállása. John Bolton nemzetbiztonsági főtanácsadó [ellenzi a meghosszabbítást](#), az elnök pedig a korábbi kétoldalú

megbeszéléseken szintén elzárkózónak mutatkozott az ügyben, ugyanakkor a legutóbbi amerikai–orosz csúcstalálkozó idején a nyilatkozatok szintjén több ízben is nyitottnak tűnt a kérdés megtárgyalására.

A Trump-féle külpolitikai világkép hangsúlyos katonai dimenziójához szorosan kapcsolódik az USA nemzetközi, különösen az európai katonai jelenléte. Noha Trump elnök a közös teherviseléssel kapcsoltban erőteljesen [kiélezte a NATO-szövetségesekkel a vitát](#), amelynek keretében az észak-atlanti szervezet felé teendő drasztikus lépéseket is kilátásba helyezett, az amerikaiak európai katonai jelenlétének a jelentős csökkentése a Trump-kormányzat alatt kevésbé valószínű. Sőt, egyes közép-európai szövetségesekkel – [különösen a Lengyelországgal](#) – folytatott bilaterális tárgyalások alapján nem lehet kizárni a további növelését sem. Az USA által fenntartott európai támaszpontok ugyanis jelentős stratégiai előnyt jelentenek az amerikaiak által a Közel-Keleten és Afrikában folytatott katonai, döntően terrorizmusellenes műveletek szempontjából, s a kiváltásuk rövid távon nem is lenne megoldható. E támaszpontok és az Európában állomásozó amerikai erők bármilyen jövőbeni fegyveres konfliktus esetén is igen jelentős értékkel bírnak Washington számára. E stratégiai előnyökről pedig a Trump-kormányzat nem valószínű, hogy könnyen lemondana.

A Trump-kormány által az említett katonai kérdésekkel összefüggésben is képviselt unilateralizmus szintén jelentős konfliktusforrás a két nagyhatalom között. Bár az amerikai elnök által két ízben is elrendelt szíriai büntető légitámadások nem vezettek nagyobb konfrontációhoz közöttük, ám nem kizárt, hogy a hasonló amerikai lépések a jövőben erőteljesebb orosz válasza sarkallják Moszkvát. A Trump-adminisztráció unilateralizmusa a katonai intervenciók mellett egyéb területeken is megnyilvánult. Így az iráni nukleáris megállapodás felmondása vagy a párizsi klímaegyezményből való kilépés szintén az amerikai–orosz kapcsolat javulásának ellenébe hat.

Európa és a Közel-Kelet legjelentősebb aktuális biztonságpolitikai kérdéseiben szintén megállapítható az érdekellentétek továbbélése. Ukrajna területi integritása, valamint az európai NATO-szövetségesek védelme az utóbbiakkal folytatott vitákon kívül fontos stratégiai és presztízskérdés is a Trump-kormányzat számára. [Észak-Macedónia közelgő NATO-tagsága](#) továbbá arra mutat rá, hogy a NATO bővítését, illetve e lehetőségnek a Nyugat-Balkán és [Grúzia vonatkozásában](#) való lebegtetését Washington továbbra is napirenden tartja, ami alapvetően ellenkezik az orosz érdekekkel. Az [Északi Áramlat 2 és a Kelet-Közép-Európa gázellátása](#) körül kialakult amerikai–orosz viták pedig az energiabiztonsággal összefüggésben meglévő eltérő érdekekre világítanak rá.

A Közel-Keleten Irán regionális szerepével és a nukleáris megállapodással kapcsolatban van jelentős érdekütközés a jelenlegi moszkvai és washingtoni vezetés között. Moszkva továbbra is [támogatja az atomalku fenntartását](#), és korlátozott keretek között ugyan, de Washingtonnál nagyobb mozgásteret hajlandó biztosítani Teherán számára a [közel-keleti konfliktusokban](#) (Szíriában, Irakban). A szíriai háborúban – attól függetlenül, hogy az Egyesült Államok jelentős részben átengedte a kezdeményezést Oroszország, Irán és Törökország számára – továbbra is eltérő

érdekekkel rendelkeznek a felek. Ez annak ellenére is megállapítható, hogy a váratlan incidensek és a közvetlen konfrontáció elkerülését szolgáló [amerikai–oroszkatonai koordináció Szíriában](#) viszonylag megfelelően működik.

Kelet-Ázsiában – elsősorban az észak-koreai kérdéstről – szintén eltérnek Moszkva és Washington stratégiai érdekei és prioritásai. Míg az utóbbi számára az észak-koreai nukleáris leszerelés az elsődleges prioritás, az előbbi a stabilitást és Washington térségbeli pozícióinak a gyengítését tűzte ki a fő célul. Mindezen a Trump-kormányzatnak a kezdeti konfrontatív, maximális nyomásgyakorlást alkalmazó politikáját felváltó diplomáciai offenzívája sem változtatott.

A TRUMP-KORMÁNY OROSZORSZÁG-ELLENES SZANKCIÓS POLITIKÁJA

Az eddig ismerttetett stratégiai érdekkülönbségek a Trump-kormányban a Moszkvát közvetlenül érintő döntéseiben is visszatükröződnek. Az [Oroszország ellen irányuló szankciókat](#) több eltérő konfliktusforrás alapozta meg: ilyen a Krím annexiójával és az Ukrajnával kapcsolatos orosz politika, a szíriai konfliktus, az Észak-Koreával való kereskedelem, az ellenséges kiberaktivitás, az oroszországi emberi jogi sérelmek és korrupció, a fegyverprolifерáció. Trump elnök hivatalba lépése óta az amerikai kormány a felsorolt területeket érintően számos, Oroszországnak kedvezőtlen intézkedést tett vagy hagyott jóvá. A trendek szemléltetése érdekében érdemes a legjelentősebbeket felidézni.

2017 márciusában az amerikai hatóságok vádat emeltek három vélt orosz ügynök ellen egy [2014. évi, a Yahoo elleni hekkertámadás](#) kapcsán. 2017 augusztusában Iránt, Észak-Koreát és Oroszországot sújtó szankciókat ([Countering America's Adversaries Through Sanctions Act](#) [CAATSA]) emelt törvényerőre Trump elnök, októberben pedig annak végrehajtásával összefüggésben harminckilenc olyan entitást nevezett meg, amely az orosz védelmi és hírszerzői szervekhez kötődik. 2017 decemberében jelent meg a már említett Nemzeti biztonsági stratégia, amely Oroszországot (Kínával egyetemben) a legjelentősebb stratégiai ellenfélként azonosította. Még ugyanabban a hónapban az amerikai külügyminisztérium, szakítva az Obama-kormányzat Ukrajnával kapcsolatos politikájával, engedélyezte, hogy az [USA éles fegyvereket szállítson Kijevnek](#).

Idén januárban – az orosz–ukrán konfliktussal összefüggésben és két korábbi jogszabály végrehajtásaként – újabb orosz személyek és entitások ellen vetett ki szankciókat az amerikai pénzügyminisztérium. Február 2-án a szíriai [Deir ez-Zór-i incidens](#) során az amerikai bombázások következtében egy orosz katonai magánvállalat keretében szolgáló zsoldosok veszítették életüket. Ugyancsak februárban az amerikai igazságügyi minisztérium orosz természetes és jogi személyek ellen emelt vádat a [2016. évi amerikai elnökválasztási folyamatba](#) való beavatkozás miatt.

Az amerikai kormány a volt orosz ügynök, Szergej Szkripal és lánya, Julia ellen 2018. március 4-én, az angliai Salisburyben elkövetett mérgezésért Oroszországot

tette felelőssé. A Fehér Ház élesen elítélte a merényletet, és a következő hetekben számos [orosz diplomatát kiutasított](#). Még szintén márciusban újabb szankciókat vetettek ki az elnökválasztási kampányba történt beavatkozással, áprilisban pedig Oroszország ellenséges nemzetközi magatartásával kapcsolatban. Májusban az orosz gázvezetékprojektekkel, különösen az [Északi Áramlat 2-vel összefüggésben](#), júniusban pedig az orosz Szövetségi Biztonsági Szolgálattal (FSzB) való együttműködés miatt léptettek életbe szankciókat újabb orosz természetes és jogi személyek ellen. Júliusban a Robert Mueller vezette vizsgálat keretében [12 orosz hírszerző ellen emeltek vádat](#). Ugyancsak júliusban, alig egy héttel a Helsinkiben zajlott Trump–Putyin-találkozó után Mike Pompeo külügyminiszter egy [deklarációban](#) többek között megerősítette hogy az USA nem ismeri el a Krím annexióját.

Augusztus végén a Szkripal-üggyel kapcsolatban léptettek életbe [újabb szankciókat](#), amelyek értelmében Oroszország nem részesülhet amerikai segélyekből, nem férhet hozzá amerikai hitelekhez, a fegyverexportra vonatkozóan is teljes tilalom érvényes rá. A rendelkezés a kettős felhasználású technológiák oroszországi exportját is korlátozta. Ez utóbbi az orosz energetikai és légiipari szektort is érzékenyen érinti. Szeptemberben pedig az elnök újabb rendeletet bocsátott ki Oroszország ellen, amelynek értelmében minden szövetségi választás után a nemzeti hírszerzési igazgató, a Belbiztonsági Minisztérium és az Igazságügyi Minisztérium közreműködésével [jelentést kell készíteni](#) a külföldi beavatkozási kísérletekről és azok potenciális hatásairól.

Az amerikai kormány tehát fokozatosan megerősítette és kiterjesztette az Oroszország elleni büntetőintézkedéseket. Mindez alátámasztja, hogy az orosz politikai vezetés egy részének a 2016-os, a [választások idején Donald Trumphoz](#) fűződött várakozásai alaptalannak bizonyultak. Noha az Egyesült Államok Kongresszusában gyakran még erőteljesebb szankciók kivetése is napirendre került, a Trump-adminisztráció egyrészt a korábbi kormányokénál keményebb politikát valósít meg, másrészt e kormányzati intézkedések biztosítják azt, hogy az amerikai–orosz kapcsolatokban továbbra is a konfrontáció marad a meghatározó tényező.

A NATO ÉS A TRANSZATLANTI DIMENZIÓ

Az eddigiekben ismertetett szankciós intézkedések mellett érdemes áttekinteni az USA kelet-európai NATO-szerepvállalását, kimondottan az Oroszország elleni intézkedésekkel összefüggésben. A Trump-kormányzat összességében nem csupán folytatta, hanem meg is erősítette az Obama-adminisztráció által elindított, a NATO keleti szárnyának a megerősítését és benne az amerikai katonai jelenlét növelését célzó kezdeményezést. Következetes maradt a walesi és a varsói NATO-csúcstalálkozók vonatkozó döntéseinek a végrehajtásában, a Készenléti akcióterv ([Readiness Action Plan](#)) ún. megerősítő intézkedéseinek (*Reassurance Measures*), adaptációs intézkedéseinek (*Adaptation Measures*) és a [megerősített előretolt jelenlét](#) (*enhanced forward presence*) támogatásában. Mindezen felül a

2018. évi brüsszeli NATO-csúcs egyik legfontosabb kezdeményezéseként számon tartott „[négy harmincas](#)” döntés mögött is jelentős mértékben az amerikai kormányzat állt.

Részben a felsorolt NATO-s kötelezettségvállalásokat, részben az azokon felül, az európai szövetségesekkel – különösen Lengyelországgal – bilaterális alapon működő védelmi együttműködéssel összefüggő programokat tartalmazza a még az Obama-kormány által elindított és a Trump-kormány által továbbvitt Európai Elrettentési Kezdeményezés ([European Deterrence Initiative, EDI](#)). Ez magában foglalja a hadgyakorlatokon való részvételt, az Európában rotációs alapon állomásozó egységek költségeit, katonai eszközök és felszerelések előretolt állomásoztatását, katonai infrastrukturális beruházásokat, a szövetségeseknek szánt kapacitásépítési programokat. A Trump-kormányzat katonai elkötelezettségét mutatja, hogy az EDI-re fordított összeg a 2017. évi 3,6 milliárd dollárról 2019-re [6,5 milliárdra](#) fog növekedni.

Az európai partnerekkel a közös teherviselésről és más nemzetközi kérdésekről az utóbbi időben kialakult éles viták értelemszerűen kérdéseket vetettek fel a NATO kohézióját és általában véve a transzatlanti együttműködést illetően. Ez Moszkva számára kedvezően befolyásolhatja Oroszország európai pozícióját és mozgásterét, míg az európai védelmi kiadások növeléséről és a vonatkozó katonai jellegű programokról a [brüsszeli csúcstalálkozón született döntések](#) – amelyek meghozatalában tevékeny szerepe volt a Trump-kormányzatnak – végső soron kedvezőtlenek hatással lehetnek rá. Az éles politikai viták és a transzatlanti repedések ellenére az amerikai–európai kapcsolatok tehát továbbra is egészen más dimenzióban működnek, mint az amerikai–oroszl viszony, a transzatlanti kapcsolatrendszer lényegi katonai komponensei pedig inkább erősödtek az elmúlt két évben.

A HELSINKI CSÚCSTALÁLKOZÓ BELPOLITIKAI PERSPEKTÍVÁBÓL

A Trump-adminisztráció az elmúlt közel két évben összességében tehát szigorú politikát folytatott Oroszországgal szemben. Hozzá kell ehhez ugyanakkor tenni, hogy a kongresszusban erőteljesen jelen van az oroszellenesség, így a képviselők gyakran a kormányzat által támogatottnál is szigorúbb szankciók meghozatalát kezdeményezik. A kormány politikáját abból a perspektívából is szükséges értelmezni, hogy Trump az elnökválasztási kampánnyal összefüggő vizsgálatok miatt kényszerpályán mozog, mivel nem mutatkozhat túlságosan gyengének Moszkvával szemben. Ráadásul az amerikai közvélemény [nagy többsége is ellenségesen tekint](#) a jelenlegi orosz vezetésre.

Trump kényszerpályájával részben összefügg az is, hogy az Egyesült Államok mindaddig elutasította az orosz fél azon javaslatát, amely szerint egy átfogó megállapodás keretében kiberügyekben is meg kellene teremteni egyfajta nemzetközi [magatartási kódexet](#). Az amerikai kormány vonakodásának több oka is lehet.

Amennyiben a Trump-adminisztráció bármilyen, a kibertérre vonatkozó megállapodást kötne Moszkvával, azzal újabb támadási felületet biztosítana az elnökkel szemben kritikus politikai erők számára. A Trump-csapat ugyanakkor meglehetősen szkeptikus is lehet az orosz szándékok jóhiszeműségét illetően. Továbbá jelentős tartalmi nézetkülönbségek is lehetnek arról, hogy – a véleménynyilvánításhoz és sajtószabadsághoz köthető szabadságjogok tükrében – az adott állam mennyire ellenőrzi a joghatósága alá tartozó nem állami szereplők tevékenységét.

Mindezek ellenére az a fajta engedékenység és tisztelet, amelyet Trump-elnök számos alkalommal – legutóbb a helsinki csúcstalálkozón – Putyin felé mutatott, magyarázatra szorul. Az egyik olvasat szerint ez egy átgondolt stratégia része, amelynek mentén a személyes kapcsolatokra építve, konstruktív légkörben, de a lényeges stratégiai kérdésekben nem engedve próbál eredményeket elérni az USA számára fontos ügyekben. Ugyanakkor az elnöknek a [helsinki csúcsot követő sajtótájékoztatón tapasztalt engedékeny magatartását](#), a Putyinnal szembeni kritika szinte teljes hiányát még az elnök politikáját hagyományosan támogató elemzők is erősen bírálták. Trump Oroszországgal kapcsolatosan Helsinkiben, majd néhány nappal később, otthon adott nyilatkozatai [között jelentős a kontraszt](#), ami kérdéseket vet fel a kormányzat Oroszország-politikájának következetességét illetően.

Az elnökválasztási kampánnyal összefüggésben folytatott vizsgálatok, illetve találgatások tükrében szükséges arra a nem túl valószínű, de nem kizárható eshetőségre kitérni, hogy Putyin esetleg Trumpot kompromittáló információk birtokában lenne. E tekintetben érdemes megjegyezni, hogy amennyiben lenne is ilyen hanganyag vagy kép nála, az orosz kormány azt nehezen tudná direkt módon és látványosan a maga javára fordítani, azzal inkább a háttérben, közvetett módon igyekezne előnyt szerezni. Az információ nyilvánosságra hozatalával ugyanis Oroszország is lelepleződne, továbbá a Trump alternatívájaként szóba jöhető elnökjelöltek – Mike Pence vagy egy demokrata párti politikus – nem igazán lennének kedvezőbbek Moszkva számára.

Összességében elmondható, hogy bármilyen okok is álljanak Trump következetlensége mögött, az amerikai elnök a lényegi stratégiai kérdésekben sem Helsinkiben, sem korábban nem tett engedményt; az elhangzott nyilatkozatoknak inkább közvetett politikai hatásuk volt, s más vitatott kijelentéseivel párosulva a Trump elnökbé vetett amerikai és nemzetközi bizalmat áthatja alá.

GEOPOLITIKAI-STRATÉGIAI KITEKINTÉS

A helsinki csúcstalálkozó kevés érdemi eredményére utal az is, hogy a napirenden lévő regionális fegyveres konfliktusok, így az ukrán és a szíriai háború kérdésében sem közeledtek látványosan az álláspontok. Ezt támasztja alá, hogy Kurt Volker, az USA ukrajnai különmegbízottja a közelmúltban utalt arra, hogy hazája kész a Kijevnek juttatandó [további fegyverszállításokkal](#) ellensúlyozni Oroszországnak az Azovi-tenger térségében tapasztalható ellenséges katonai mozgásait.

Az amerikai fegyverszállítások célja azonban továbbra sem a konfliktus eszkalációja – tekintettel a térségbeli orosz–ukrán erőviszonyokra –, hanem Ukrajna védelmi kapacitásainak a megerősítése az orosz túlerővel szemben.

Az amerikai kormány nemcsak Ukrajnában, de a kelet-közép-európai térség egészében ellensúlyozni kívánja az orosz befolyást. Ebbe a stratégiába illeszthető bele többek között a [Három Tenger Kezdeményezés](#) erőteljes támogatása is. Itt érdemes megjegyezni, hogy a kezdeményezés támogatásával az Európai Unión belüli politikai erőviszonyokat is befolyásolni kívánja Washington, illetve közvetlen gazdasági előnyöket is remél. A [Nyugat-Balkánon](#) szintén megfigyelhető az Oroszország kiszorítására irányuló amerikai törekvés; ennek egyik meghatározó jegye az Albániával és Koszovóval való szoros kapcsolatok kiépítése Szerbia ellenében.

A Trump-kormányzat Oroszország-politikáját a Peking–Moszkva–Washington-háromszög keretében is fontos értelmezni. Noha katonai értelemben Oroszország akutabb fenyegetést jelent az Egyesült Államok érdekeire, az amerikai kormány értékelése szerint hosszabb távon Kína a jelentősebb ellenfél. Épp ezért egy szoros kínai–orosz együttműködéstől Washingtonban is tartanak. A szeptember közepén Vlagyivosztokban tartott gazdasági fórum mentén létrejött [Putyin–Hszi-találkozó](#) és az azzal egy időben zajlott közös orosz–kínai hadgyakorlat Moszkva és Peking együttműködési hajlandóságát demonstrálta. Ennek a kooperációnak a legfontosabb mozgatórugója az USA ellensúlyozása, ami a két vezetőnek az unilateralizmust és a protekcionizmust kritizáló nyilatkozataiban is visszatükröződött. A két ország együttműködésének, a jelenlegi szoros katonai és politikai kapcsolatainak értelemszerűen megvannak a maguk korlátai – elég, ha akár a közép-ázsiai kínai terjeszkedésre vagy Oroszország fokozódó alárendelt szerepére gondolunk, különösen gazdasági téren. Ennek ellenére is kijelenthető azonban, hogy a jelenlegi nemzetközi keretek közepette Moszkva és Peking jóval szorosabb együttműködésre hajlandó egymással, mint Washingtonnal.

E realitások fényében a helsinki csúcstalálkozónak a Trump-kormányzat számára aligha az volt a célja, hogy Moszkvát saját maga mellé állítsa a Pekinggel folytatott rivalizálásban. Sokkal inkább az lehetett, hogy bizonyos részterületeken megmutassa partnerének az Egyesült Államokkal való együttműködés előnyeit. Ilyen téma lehet a stratégiai fegyverekkel kapcsolatos START-szerződés megújítása. Sem Washington, sem Moszkva nem érdekelt abban, hogy költséges fegyverkezési programba kezdjen olyan területeken, amelyeknek – a két hatalom előtt álló sürgetőbb katonai kihívások következtében – kevés hasznuk van. Trump célja lehetett továbbá, hogy egyértelművé tegye az orosz vezetés számára az USA-val való konfrontáció árát, és eltérítse Moszkvát attól, hogy az egyes nemzetközi kérdésekben olyan erőteljesen lépjen fel az Egyesült Államokkal szemben – akár Pekinggel egyeztetve –, hogy azzal súlyosabb stratégiai válaszra sarkallná Washingtont.

KÖVETKEZTETÉSEK

Trump elnök Vlagyimir Putyin irányába tett gesztusai nem ellensúlyozzák azokat az intézkedéseket és folyamatokat, amelyek az Egyesült Államokat és Oroszországot konfrontációs pályán tartják. Egyes részterületeken, mint a szíriai konfliktus vagy a stratégiai fegyverzetkorlátozás, elképzelhető a kétoldalú kapcsolatok enyhülése, illetve kompromisszumokon alapuló megállapodások tető alá hozása, de ezek alapvetően csupán árnyalják az összképet. Az amerikai belpolitikai tényezők a kapcsolatok javulásának ellenében hatnak, továbbá a két ország hosszú távú stratégiai érdekei számos kérdésben (Ukrán konfliktus, NATO-bővítés, Irán regionális szerepe, észak-koreai nukleáris vita kezelése) továbbra is ütköznek egymással, és nem valószínű, hogy ezekkel kapcsolatban a Trump-kormányzat, engedékenynek mutatkozna. A szankciós politika továbbra is meghatározó jegye marad az USA Oroszország-politikájának, s ezt az állapotot a törvényhozás nagy részének oroszellenes percepciója stabilizálja. Ez utóbbi (belpolitikai) feltételrendszeren az időközi választások sem fognak érdemben módosítani.

Az amerikai–orosz konfrontációs politika fennmaradása értelemszerűen Európára is kihatással van. Az USA alapvetően támogatni fogja azokat az európai kezdeményezéseket, amelyek politikai, gazdasági, energetikai vagy katonai téren az Oroszországtól való függés csökkentését, illetve az orosz fenyegetés ellensúlyozását segíthetik elő. Ellenben minden olyan törekvéssel vagy folyamattal szemben, amely az orosz befolyást erősítené vagy konzerválná – különösen a kelet-közép-európai térségben –, továbbra is erőteljesen fel fog lépni. Az említett területek közül kiemelt szerepet fog kapni az energetika, amelyben az amerikai gazdasági érdekek a stratégiaiakkal párosulnak. Tekintettel azonban arra, hogy Európa korántsem egységes a politikai, gazdasági kérdésekben, a Trump-kormányzat – elődjei példáját követve – várhatóan igyekszik a maga javára fordítani az Európán belüli törésvonalakat.